QORTI TA' L-APPELL

IMHALLFIN

S.T.O. JOSEPH SAID PULLICINO B.A.(HONS.), LL.D. - PRESIDENT
ONOR. CARMEL A. AGIUS B.A., LL.D.
ONOR. JOSEPH D. CAMILLERI B.A., LL.D.

Seduta ta' nhar il-Gimgha, 5 ta' Ottubru, 2001.

Numru 10

Citaz. numru 1662/94 AJM

Peter Paul Micallef.

vs

Joseph Debattista u b'digriet tad-9 ta' Gunju 1995 giet kjamata fil-kawza Maria Annunziata Debattista.

Il-Qorti;

<u>L-ATT TAC-CITAZZJONI</u>

Fl-4 ta' Mejju 1998, il-Prim'Awla tal-Qorti Civili ppronunzjat is-segwenti sentenza finali fil-kawza fl-ismijiet premessi billi ddikjarat illi l-kjamata fil-kawza Maria Assunta Debattista ma kellhiex locus standi f'dawn il-procuduri u ghalhekk illiberatha mill-osservanza tal-gudizzju u laqghet it-talbiet tal-attur in parte :-

"Il-Qorti,

Rat ic-citazzoni prezentata fit-2 ta' Settembru 1994 li permezz taghha l-attur wara li ppremetta li l-kontendenti kienu dahlu fi partnership ma' xulxin u dana fil-1990 u bdew jiggestixxu negozju taht it-trade name Crystal Pools ; illi l-arrangament kien li l-attur johrog il-flus ghal mekanzija relattiva u l-ispejjez kollha ancillari u li l-konvenut jghin fil-bejgh ta' l-istess ; li tali effetti kellhom jinbieghu mill-hanut proprjeta' ta' l-attur San Pawl il-Bahar ; imbaghad mill-flus li jidhlu l-ewwel jitnaqqsu l-ispejjez u l-flus kollha li jkun hareg l-attur u l-profitti jinqasmu bin-nofs ; illi inoltre l-konvenut kien ukoll gieli jaghmel xoghol konsistenti f'li jattrezza swimming pools u affarijiet simili, pero' hawnhekk il-qliegh kien izommu hu. Illi l-effetti u l-merkanzija kollha kienet tinzamm f'mahzen proprjeta' ta' l-attur u ta' dan kellu jigi gustament kompensat. Illi inqala' dizgwid bejn il-kontendenti u xoljew l-partnership li kellhom ; illi kif kien jirrizulta mill-kotba ta' l-attur, il-konvenut kellu jhallas lill-attur ammont ta' flus konsiderevoli konsistenti principalment f'bejgh ta' mercja liema flus kien zammhom il-konvenut u rikompensament tal-fatt li kienu qed jintuzaw l-imhazen ta' l-attur ; illi in effetti wara hafna inkontri bejn il-kontendenti u l-accountants rispettivi taghhom il-kontendenti ftehmu fuq ammont li kellu jhallas il-konvenut u dan fis-somma ta' Lm12,618 skond ma jirrizulta mill-annessa skrittura dokument A tal-10 ta' Novembru 1994 ; illi l-konvenut qed jirrifjuta li jhallas din is-somma ; talab li din il-Qorti :-

1. tikkundanna lill-konvenut ihallas is-somma ta' Lm12,618 dovuti lill-attur kif fuq spjegat u kif ratizzat fl-iskrittura Dok A.

Bl-ispejjez u l-imghax u l-konvenut ingunt in subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni, l-lista tax-xhieda u d-dokument ezebit mill-attur.

Rat in-nota tal-konvenut prezentata fid-29 ta' Jannar 1995 li permezz taghha eccepixxa :-

1. In-nullita' tac-citazzjoni billi fid-dawl ta' l-att 21 ta' l-1993 l-eccipjent Joseph Debattista kellu jitharrek flimkien ma' martu Maria Annunziata Debattista.

2. L-infondatezza tat-talba attrici billi hi bazata fuq skrittura nulla billi l-eccipjent bhala mizzewweg ma setghax skond il-ligi jaghmel wahdu att ta' amministrazzjoni straordinarja u jittrasferixxi n-negozju "Krystal Pools" u jghabbi lill-komunjoni b'dejn ta' Lm12,618 u meta fil-fatt dan l-ammont lanqas biss huwa dovut kollu.

3. Bla pregudizzju l-ammont dovut huwa wiehed ferm inferjuri.

Rat id-dikjarazzjoni w l-lista tax-xhieda tal-konvenut.

Rat id-digriet taghha tad-9 ta' Gunju 1995 li permezz tieghu giet ammessa l-kjamata in kawza ta' Maria Assunta Debattista mart il-konvenut.

Rat in-nota ta' Maria Assunta Debattista prezentata fit-30 ta' Novembru 1995 li permezz taghha eccepiet :-

1. Illi t-talba tal-attur hija nfondata fil-fatt u fid-dritt u ghandha tigi respinta bl-ispejjez kontra l-istess attur billi t-talba hija bazata fuq skrittura nulla stante illi l-konvenut bhala mizzewweg ma setghax skond din il-ligi jaghmel wahdu att ta' amministrazzjoni straordinarja.

2. Illi bla pregudizzju l-ammont li ghandu jiehu l-attur huwa ferm inferjuri.

Semghet lill-kontendenti u x-xhieda minnhom prodotti u hadet konjizzjoni tad-dokumenti ezebiti kif ukoll tan-noti ta' osservazzjonijiet tal-kontendenti.

Ittrattat il-kawza.

Ikkunsidrat :-

Qabel xejn din il-Qorti taghmel referenza ghall-ewwel eccezzjoni tal-konvenut Debattista fejn giet sollevata in-nullita' tac-citazzjoni billi l-konvenut ma kienx assistit minn martu. Illum il-posizzjoni giet sanat bid-digriet ta' din l-istess Qorti tad-9 ta' Gunju 1995 li permezz tieghu giet imsejjha fil-kawza l-istess mart il-konvenut. Izda fin-nota ta' osservazzjonijiet tieghu l-konvenut oggezzjona ghal dan il-provvediment u anke irrizerva l-posizzjoni legali tieghu. Inoltre saret osservazzjoni fis-sens li bid-digriet fuq imsemmi din il-Qorti kienet gja' pronunzjat ruhha dwar il-htiega tal-presenza tal-kjamata in kawza – ghalhekk l-eccezzjoni kienet gustifikata.

F'dan ir-rigward din il-Qorti tixtieq tissottolinea li kull parti f'kawza ghandu d-dritt li tappella minn kull provvediment tal-Qorti fil-mument li jkun koncess lilu tali appell, izda sabiex ma jkunx hemm ebda malintiz jigi rilevat li l-eccezzjoni tan-nullita' ta' atti gudizzjarji ghandha dejjem tinghata fil-kuntest tal-artikolu 789 u 790 tal-Kap 12.

L-artikolu 789 jelenka d-diversi kazi meta att gudizzjarju jista' jigi dikjarat null fosthom meta dik in-nullita' hija ddikjarata mil-ligi espressament, jew meta l-att ikun nieqes minn xi partikolarita' essenzjali espressament mehtiega mil-ligi. Il-konvenut ma indikax liema subartikolu kien qed jinvoka izda f'kull kaz fuq imsemmi l-istess ligi tipprovdi li tali eccezzjoni ma tkunx tista' tinghata u konsegwentement ma tkunx tista' tigi akkolta "**jekk dak in-nuqqas jew vjolazzjoni jkunu jistghu jissewwew taht kull disposizzjoni ohra tal-ligi.**"

L-assenza ta' parti f'kawza tista' taghti lok ghall-eccezzjoni tan-nuqqas ta' integrita ta' gudizzju izda qatt ma tista' ggib in-nullita' ta' dak l-att billi l-istess Kap 12 jipprovdi fl-artikolu 175 l-mezzi biex dak in-nuqqas jigi sanat. B'dana kollu kull provvediment li jittiehed bl-ebda mod ma ghandu jigi interpretat bhala pronunzjament tal-Qorti dwar il-validita' o meno ta' eccezzjoni jew dwar it-talba tal-parti li tkun qed titlob l-applikazzjoni tal-Art. 175. Terza persuna tista' tissejjah f'kull waqt tal-kawza qabel is-sentenza sew fuq talba ta' parti kemm ukoll minghajr dik it-talba. Meta ssir tali talba l-Qorti hija mitluba tara biss jekk it-talba hijiex ammissibbli fit-termini ta' l-artikolu 175 u cioe' li tali tibdil fl-att gudizzjarju ma jbiddilx is-sustanza ta' l-azzjoni jew l-eccezzjoni fuq il-meritu tal-kawza. Fil-kaz in ezami l-meritu tal-kawza certament ma giex mittiefes.

Ikkunsidrat :-

Illi bi skrittura privata tal-10 ta' Novembru 1994 l-partijiet rregolarizzaw l-kwistjonijiet li kien hemm bejniethom naxxenti minn negozju gestit taht l-isem Krystal Pools li beda f'Lulju 1990 u gie terminat f'Novembru 1993. Bhala rizultat tan-negozjati bejn l-partijiet assistiti mill-accountants rispettivi taghhom, gie deciz li dan in-negozju ma kien halla l-ebda qliegh "break even situation" izda fl-istess hin il-konvenut assuma responsabbilita' – vis-à-vis l-attur (ghalkemm dan ma jirrizultax car mill-istess skrittura) – ghal hlas tas-somma ta' Lm12,618 li kellha tithallas tramite kambjali li pero' ma jirrizultax li gew mahruga.

Il-kawza odjerna hija bazata fuq din l-iskrittura. Bhala linja principali ta' difiza la l-konvenut u lanqas il-kjamata in kawza ma huma qeghdin jikkontestaw l-kontenut ta' din l-iskrittura, izda qeghdin jattakkaw il-validita' taghha inkwantu mhux konformi mal-provvedimenti ta' l-artikolu 1322 (2) tal-Kap 16 kif emendat bl-Att XXI tan-1993 stante li tonqos il-firma ta' mart il-konvenut. In subsidium l-konvenut u martu qed isostnu li l-ammont dovut ghandu jkun anqas minn dak pretiz.

Ikkunsidrat :-

L-artikolu 1322 tal-Kap 16 kif sostitwit bl-Att XXI tan-1993 dahal in vigore b'effett mill-1 ta' Dicembru 1993. Dan l-artikolu filwaqt li jitkellem dwar l-amministrazzjoni tal-komunjoni ta' l-akkwisti ezistenti bejn mizzewgin, jiddistingwi bejn dawk l-atti ta' amministrazzjoni ordninarja u dawk l-atti hekk imsejha ta' amministrazzjoni straordinarja. Atti hekk imsejha ta' amministrazzjoni ordinarja ghal dak li hija l-amministrazzjoni w l-jedd li wiehed iharrek jew jigi mharrek imissu lil kull wahda mll-partijiet mizzewga. Izda fil-kaz ta' twettieq ta' atti ta' amministrazzjoni straordinarja jew il-jedd li jharrek jew jigi mharrek jew li ssir transazzjoni dwar xi wiehed mill-atti elenkati fis-subinciz (3) tal-istess artikolu, imissu liz-zewg mizzewgin flimkien. Il-konvenut u l-kjamata fil-kawza ghalhekk qed isostnu li dak li wassal ghall-iskrittura Dok A, jikkostitwixxi att ta' amministrazzjoni straordinarja u ghalhekk l-istess skrittura kellha "ad validitatem" l-htiega tal-firma ta' mart il-konvenut.

Dan l-artikolu introduca salvagwarda fl-interess tal-mara mizzewga. Fejn qabel ir-ragel kellu r-rappresentanza tal-komunjoni ta' l-akkwisti u seta' jiddisponi mill-akkwisti kif irid basta li tali disposizzjoni tkun b'titolu oneruz, issa saret mehtiega l-partecipazzjoni u l-firma tal-mara meta jsir xi att li jikkoncerna l-konsistenza tal-assi tal-komunjoni ta' l-akkwisti. Izda tali partecipazzjoni tal-mara mizzewga hija mehtiega "ad validitatem" biss f'dawk l-okkazjonijiet imsemmija fis-subinciz (3) tal-istess artikolu.

Minn ezami akkurat tal-kazi elenkati fl-imsemmi subinciz (3) ma jidhirx li l-kaz sottoezami huwa kontemplat jew ahjar deskritt bhala att ta' amministrazzjoni straordinarja. Infatti l-unici zewg paragrafi li jista' jkollhom relevanza ghall-fini ta' din l-eccezzjoni huma l-paragrafu (j) li jikkontempla s-shubija b'responsabbilita' mhux limitata f'socjeta' kummercjali u l-paragrafu (k) li jitkellem dwar it-trasferiment ta' negozju.

Shubija b'responsabbilita' mhux limitata

In-negozju gestit mill-kontendenti taht l-isem Krystal Pools kien jesponi lill-konvenut, u sahanstra lill-istess attur, ghar-responsabbilita' mhux limitata inkwantu dan kien jigi gestit fil-kapacita' taghhom personali stante li ma kienet giet iffurmata ebda socjeta' kummercjali. Ghalhekk proprjament sabiex il-konvenut seta' jippartecipa f'tali intrapriza kien, in forza ta' l-Att XXI tan-1993, jehtieg il-partecipazzjoni ta' martu. Izda dan in-negozju kien beda fl-1990, cioe' zmien qabel ma gie promulgat l-Att imsemmi. Issa skond is-subinciz (1)(b) tal-Artikolu 89 tal-Att

XXI d-disposizzjonijiet tal-istess Att ma kellhomx jolqtu dawk l-obbligazzjonijiet assunti, jew responsabbilitajiet mehuda skond ftehim li jkun sar qabel il-bidu fis-sehh ta' l-istess Att. Ghalhekk is-subinciz (3)(j) ta' l-Artikolu 1322 mhux applikabbli ghal kaz.

Trasferiment ta' negozju

Fil-fehma ta' din il-Qorti dan il-paragrafu wkoll mhux applikabbli billi kif jidher mill-kontenut ta' l-istess skrittura tal-10 ta' Novembru 1994 ma kien hemm ebda trasferiment ta' engozju mill-konvenut ghall-attur. Il-partijiet semplicement iddikjaraw li min-negozju ta' bejniethom ma kienx hemm qliegh u mit-ton tal-istess skrittura jidher li kull ftehom ta' partecipazzjoni kien qed jigi terminat u bhala konsegwenza l-konenut kien ser ihallas l-ammont indikat biex jinghalqu l-kotba.

Mil fuq espost jidher li ma kienitx mehtiega l-presenza tal-kjamata in kawza waqt il-konkluzjoni tal-ftehim redatt fl-iskrittura tal-10ta' Novembru 1994 u ghalhekk tali skrittura hija valida. Konsegwentement anke l-presenza ta' mart il-konvenut f'dawn il-proceduri hija zejda.

Ikkunsidrat :-

Bil-proceduri odjerni l-attur qed jitlob li jigi mhallas l-ammont kollu ndikat fl-iskrittura tal-10 ta' Novembru 1994 u cioe' s-somma ta' Lm12,618. Il-konvenut minn naha l-ohra qed isostni li l-ammont li hu ghandu jaghti lill-attur "huwa wiehed ferm inferjuri."

Dwar dan xehed Robert Cassar li kien l-accountant tas-"socjeta" li kienet tiggestixxi n-negozju bl-isem Crystal Pools. Dan qal hekk :-

"Jiena nghid li jiena kont imqabbad miz-zewg socji biex naghmel l-accounts ta' l-imsemmi negozju. Joe Debattista darba fost l-ohrajn iddecieda li ma jkomplix jifforma parti minn din il-gestjoni u ddecieda li jitlaq pero' meta gew ipprezentati l-kotba tan-negozju li kienu juru illi Joe Debattista kellu jaghti lin-negozju somma ta' flus dan ma kienx qabel maghha. Sussegwentement hu qabbad accountant tieghu w wara perjodu ta' negozjati wasalna fi konkluzzjoni li jirrizulta mill-ftehim minni ffirmat fil-presenza ta' Peter Micallef u fil-presenza ta' l-accountant ta' Joe Debattista nnifsu li wkoll iffirmaw u qablu fuq dan il-ftehim.

L-iskrittura ssemmi l-ammont ta' Lm12,618 bhala dovut mill-konvenut izda jinghad ukoll 'in calce' li "This amount is subject to verification of the following balances" u jissemmew diversi

somom li b'kollox jammontaw ghal Lm331.13. Ma jinghadx jekk dan l-ammont kellux jizdied jew jonqos mal-ammont miftiehem.

Il-konvenut mhux qed jaqbel ma' l-ammont pretiz u ghalkemm hemm xi konfuzjoni dwar jekk l-ammont indikat fl-iskrittura kellux ikun anqas jew jekk l-ammont dovut kellux jigi ridott minhabba pagamenti li kienu saru fil-frattemp. Infatti filwaqt li fl-eccezzjonijiet il-konvenut jghid li "l-ammont li ghandu jghati huwa wiehed ferm inferjuri", fid-dikjarazzjoni annessa ma' l-istess nota ta' l-eccezzjonijiet huwa qal hekk :- "illi dan l-ahhar saru pagamenti lill-attur minn debituri li kellhom ihallsu lill-"Krystal Pools" tal-Catering Centre hallsuh Lm100, Patrick Rausi hallsu Lm860 u Michael Cassar Torreggiani hallsu Lm245." Izda fl-affidavit tieghu l-istess konvenut semma biss l-pagamenti li kienu saru fid-9 u 28 ta' Dicembru 1993 w fit-22 ta' Jannar 1994 (Dok V1, V2 u V3 u d-differenza bejn dawn u l-ammonti imsemmija fid-dikjarazzjoni hija ta' cirka Lm300.

Darba stabbilit li l-iskrittura ta' l-10 ta' Novembru 1994 kienet valida din il-Qorti mhux tenuta terga tezamina l-konteggi u r-ragunijiet li waslu lill-partijiet jiffirmaw tali dokument. L-indagini tal-Qorti ghandha tkun limitata ghad-determinazzjoni tal-fatt jekk wara li din giet iffirmata sarux xi pagamenti mill-konvenut jew minn terzi persuni, li ghandhom ikollhom rifless fuq il-bilanc dovut mill-konvenut.

Waqt il-kontro-ezami l-attur dejjem insista li l-ammont lilu dovut kien dak indikat fl-iskrittura bl-imghax relattiv, imnaqqas bis-somma ta' Lm100 li kiene thallset mill-konvenut. Izda wara hafna insistenza l-attur ikkonceda li xi ammonti li thallsu wara l-iffirmaw ta' l-iskrittura kellhom jitnaqqsu mill-ammont reklamat, dawn jinkludu l-ammont ta' Lm860 imhallas minn Rausi, Lm275 imhallas minn Cassar Torreggiani u kull ammont iehor li thallas wara li skrittura.

Illi huwa ovvju li kull pagament li sar qabel ma giet iffirmata l-iskrittura kien ser ikun jigi kunsidrat mill-accountants ghal fini tal-finalizazzjoni ta' l-accounts u l-ammont dovut mill-konvenut lill-attur. Ghalhekk dawk il-pagamenti bhal ma jirrizulta mir-ricevuti Dok V1 sa V3, ma ghandhomx jergghu jitnaqqsu billi dawn saru qabel ma gew finalizzati l-konteggi kristallizzati fl-iskrittura tal-10 ta' Novembru 1994.

Ghalhekk mill-ammont reklamat fic-citazzjoni jirrizulta li ghandhom jonqsu s-segwenti ammonti :-

1. Lm100 li thallset 'on account' mill-konvenut kif xehed l-istess attur.

2. Lm860 imhallsa minn Rausi.

3. Lm275 imhallasa minn Cassar Torreggiani.

B'kollox l-ammont ta' Lm1235 u cioe' l-ammont indikat mill-istess konvenut fis-7 paragrafu tad-dikjarazzjoni tieghu man-nota ta' l-eccezzjonijiet.

Ghar-ragunijiet fuq moghtija filwaqt li tiddikjara li l-kjamata in kawza Maria Assunta Debattista ma ghandhiex 'locus standi' f'dawn il-proceduri u ghalhekk tilliberaha mill-osservanza tal-gudizzju ; tichad it-tieni eccezzjoni tal-konvenut u tilqa' t-tielet eccezzjoni tieghu limitatament ghal hlas tas-somma ta' Lm1235, u konsegwentement tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-attur is-somma bilancjali ta' hdax-il elf tlett mija tlieta u tmenin lira Maltin (Lm11,383.00) bl-imghax legali mid-data tan-notifika tac-citazzjoni.

L-ispejjez fic-cirkostanzi ghandhom jigu sopportati kwantu ghal dawk tal-kjamata in kawza mill-attur, u r-rimanenti mill-attur u l-konvenut, skond ir-rispettiv rebh u telf tal-partijiet."

APPELL

Il-konvenut Joseph Debattista u martu Annunziata bhala terz interessata appellaw minn din is-sentenza kif ukoll appellaw mid-digriet tal-ewwel Qorti tal-24 ta' Jannar 1996 li bih cahdet it-talba ta' Maria Assunta Debattista biex tissoprasjedi f'din il-kawza sakemm ikun maghruf l-ezitu ta' kawza ohra fl-ismijiet "Maria Annunziata sive Nancy Debattista vs Joseph Debattista et" (Citaz. Numru 1827/95 FGC). Is-soprasessjoni ntalbet fuq il-premessa illi dik il-kawza giet istitwita biex dik il-Qorti tiddikjara illi l-iskrittura ffirmata minn Joseph Debattista u Peter Paul Micallef fl-10 ta' Novembru 1994 kienet nulla u bla effett fil-

ligi u illi ghalhekk id-decizjoni f'dik it-tieni kawza setghet tinfluwixxi fuq il-mertu tal-kawza odjerna issa appellata. L-attur kien oppona ghal dik it-talba ghas-soprasessjoni ghaliex issottometta li dak l-att tac-citazzjoni kien superfluwu billi l-mertu ta' dik il-kawza kien "gie sollevat per via di eccezzione fil-kawza prezenti". Subordinatament u bla pregudizzju ghal dan, l-attur kien issottometta wkoll illi una volta kien hemm "konnessjoni guridika u intrinsika f'dawn iz-zewg kawzi", dik il-Qorti kellha tikkjama l-kawza l-ohra quddiemha biex iz-zewg kawzi jinstemghu flimkien.

Min-naha tieghu, il-konvenut Joseph Debattista irrisponda illi l-kawza istitwita minn martu (Citazz. Numru 1827/95 FGC) kienet mahsuba biex tattakka l-iskrittura li huwa firma mal-attur. Skrittura li hu jiddikjara li jaghmel ad insaputa ta' martu u li dan kien wassal in segwitu ghall-problemi matrimonjali bejniethom. Hu qabel illi kien spedjenti li ssir is-sorpasessjoni ghaliex "jekk l-iskrittura tigi dikjarata nulla fil-kawza l-ohra, allura taqa' ghal kollox l-azzjoni attrici f'din il-kawza bazata unikament fuq l-imsemmija skrittura. Kien ghalhekk spedjenti li l-ewwel tigi deciza l-kawza l-ohra". L-ewwel Qorti fid-digriet taghha tal-24 ta' Jannar 1996 kienet illimitat ruhha biex tichad ir-rikors ghas-sorpasessjoni u wara li rat ir-rikors u t-talba bla ma tat motivazzjoni ulterjuri.

Kif inghad, l-appellanti qeghdin jappellaw ukoll, u fl-ewwel lok, minn dan id-digriet u hu allura opportun li din il-Qorti tikkonsidra qabel xejn dan l-aggravju ghaliex hu car illi jekk it-talba ghas-soprasessjoni tirrizulta gustifikata fis-sens allura li din il-Qorti tqis li kien mehtieg li tieqaf mill-konsiderazjoni tal-mertu sakemm tigi deciza l-kawza l-ohra li ghaliha saret appena riferenza, ma jkunx il-kaz illi titratta ulterjorment il-mertu f'dan l-istadju. L-appellanti jsostnu fl-aggravji taghhom fl-appell minn dan id-digriet illi una volta l-ewwel Qorti kienet cahdet it-talba ghas-soprasessjoni, wiehed kellu implicitament jifhem illi l-ewwel Qorti kienet tal-fehma li tali eccezzjoni dwar il-validita' o meno tal-iskrittura kienet valida u setghat ghalhekk titqajjem in via di eccezzione. Din il-Qorti taghmel is-segwenti osservazzjonijiet :-

1. F'din il-kawza l-attur qieghed jibbaza t-talba tieghu ghall-hlas tal-ammont minnu pretiz fuq ftehim redatt bl-iskrittura privata tal-10 ta' Novembru 1994 li biha l-kontendenti ftehmu fuq ammont li kellu jhallas l-konvenut lill-attur. Din l-iskrittura kienet iffirmata biss mill-attur u mill-konvenut. F'din il-kawza l-konvenut Joseph Debattista jeccepixxi inter alia illi din l-iskrittura hija nulla billi hu bhala mizzewweg ma setax skond il-ligi jaghmel wahdu att ta' amministrazzjoni straordinarja billi jitrasferixxi sehmu min-negozju li kellu mal-attur lill-istess attur u jghabbi lill-komunjoni b'dejn li kien l-ammont reklamat mill-attur f'din l-istanza.

2. B'rikors tat-8 ta' Gunju 1995, il-konvenut f'din il-kawza talab illi l-ewwel Qorti tikkjama fil-kawza lill-martu Maria Assunta Debattista in

kwantu kien qieghed isostni per via di eccezzione preliminari n-nullita' tac-citazzjoni peress illi martu kellha tigi citata f'din l-istanza. Il-Qorti laqghet din it-talba. L-istess Maria Debattista eccepit bhal zewgha illi t-talba kienet ibbazata fuq skrittura nulla stante illi zewgha ma setax skond il-ligi jaghmel wahdu att ta' amministrazzjoni straordinarja.

3. L-ewwel Qorti fehmet illi bil-kjamata fil-kawza li permezz taghha giet assigurata l-presenza ta' mart il-konvenut in kontradittorju tal-attur, il-mankanza procedurali kienet giet sanata u li allura l-procedura setghet titkompla anke fil-konsiderazzjoni tal-eccezzjoni ta' nullita' sollevata mill-konjugi Debattista. Infatti l-ewwel Qorti fis-sentenza appellata wara li ddikjarat illi dik l-eccezzjoni preliminari tan-nullita' tac-citazzjoni minhabba n-nuqqas ta' tahrika ta' mart il-konvenut kienet giet sanata proprju bil-kjamata fil-kawza taghha, ghaddiet biex titratta l-eccezzjoni tan-nullita' tal-iskrittura wara li kienet cahdet it-talba ghas-soprasessjoni bid-digriet tal-24 ta' Jannar 1996. Jigi ghal kull buon fini notat illi qed isir appell minn dan id-digriet imma mhux qed jigi kontestat id-digriet li bih l-ewwel Qorti ordnat il-kjamata fil-kawza ta' mart il-konvenut.

Bis-sentenza appellata l-ewwel Qorti fl-ewwel lok iddikjarat li l-kjamata fil-kawza ma kellhiex locus standi f'dawn il-proceduri u ghalhekk illiberatha mill-osservanza tal-gudizzju. Din id-decizjoni ma tiddecidiex espressament l-eccezzjoni tan-nullita' tal-iskrittura sollevata mill-

appellanti. Hi implicament taghmel dan billi tafferma illi l-partecipazzjoni tal-mara mizzewwga kienet mehtiega ad validitatem biss skond l-artikolu 1322 tal-Kap. 16 fil-kazijiet elenkati fis-subinciz 3 tieghu u illi l-fatti taht ezami ma kienux jikkwalifikaw taht xi wiehed minn dawn il-kazijiet. Ghalhekk il-partecipazzjoni ta' Mary Debattista ma kienitx skond l-ewwel Qorti mehtiega fuq dik l-iskrittura u konsegwentement wiehed jifhem li ma setghetx tigi dedotta n-nullita' taghha bhala rizultat tal-fatt li l-ftehim bejn zewgha u l-attur kien sar minghajr il-konkorrezza taghha. Stricto iure allura d-decizjoni tal-ewwel Qorti kienet fir-rigward tal-kjamata fil-kawza Maria Assunta Debattista limitata biex din tinhareg mill-kawza ghax ma kellhiex locus standi fiha. Ma kellhiex interess guridiku illi tikkontesta t-talba tal-attur ghax din kienet biss naxxenti mir-relazzjoni guridika valida bejnu u bejn zewgha li fiha ma kellhiex ghalfejn tintrometti ruhha.

L-ewwel Qorti allura ma ddecidietx l-eccezzjoni ta' nullita' tal-iskrittura – ghad-differenza mill-eccezzjoni ta' nullita' tal-att tac-citazzjoni - b'mod espress. Il-kwistjoni li qamet allura hi jekk l-ewwel Qorti kellhiex tissorprasjedi sakemm tigi deciza l-kawza intavolata mill-istess kjamata fil-kawza Maria Annunziata Debattista kontra zewgha u kontra l-atturi proprju biex il-Qorti tiddikjara u tiddeciedi li l-iskrittura ffirmata bejnhom fl-10 ta' Novembru 1994 u li fuqha hi indubbjament bazata l-prezenti istanza, kienet nulla u bla effett fil-ligi. Dan proprju fuq il-premessa specifika illi t-trasferiment tan-negozju u dejn indikat f'dik l-istess

skrittura kien jikkonsisti f'att ta' amministrazzjoni straordinarja li ma setghatx issir minghajr il-kunsens taghha. Il-kjamata fil-kawza allura f'dik l-istanza agixxiet proprju ai termini tal-artikolu 1322 tal-Kodici Civili li l-import tieghu fil-fatti in kawza gie trattat mill-ewwel Qorti fis-sentenza appellata.

Din il-Qorti ezaminat il-punti tad-dritt involuti u ssib li dan l-appell jirizulta gustifikat. Taghmel is-segwenti osservazzjonijiet tad-dritt :-

1. Hu principju tad-dritt illi l-eccezzjoni tan-nullita' ma tistax tinghata per via di eccezzione jekk in-nullita' ma tkunx espressament dikjarata mil-ligi. "Una nullita' ……. non espressament comminata dalla legge e non succedente ipso iure si deve proporre per via di azione e non di eccezzione siccome' detta disposizione contenuta nell'citato articolo 934 dell'Ordinanza VII dell'1969 (illum artikolu 1226) avente per oggetto di elevare ad espresso dispositivo la regola "temporalia ad agendum sunt perpetwa ad excipiendum" non puo essere ragionevolmente intesa nell'senso che' qualunque nullita' possa venire proposta in via di eccezzione" (Volum XXVII.ii.262; Volum XXXVI.i.585; Volum XII.72; Volum VII.549 u ohrajn). "Il-vizzju tal-kunsens jirrendi l-kuntratt annullabli izda mhux inezistenti ghalhekk l-istess kuntratt annullabbli jibqa' jsehh sakemm ma jigix imhassar. Meta si tratta ta' nullita', din tista' tigi sollevata permezz ta' eccezzjoni izda meta si tratta ta' annullabilita', din tista' tingieb 'il quddiem biss b'azzjoni ad hoc" (Volum XLIX.ii.826 u l-gurisprudenza fiha citata). Minn dan l-insenjament hu

diga' evidenti illi n-nullita' tal-iskrittura kellha tigi impunjata permezz ta' azzjoni ad hoc u ma setghatx tigi pronunzjata b'mod implicitu per via di eccezzione.

2. Apparti dan, il-mertu taht ezami hu regolat b'disposizzjonijiet ad hoc tal-Kodici Civili illi espressament jezigu illi n-nullita' ta' att maghmul minn wiehed mill-konjugi u li jaqa' fit-termini tal-artikolu 1322 setghet tigi avanzata biss permezz ta' azzjoni proposta fit-termini u fiz-zmien f'dawk id-disposizzjonijiet stabbiliti. Hekk l-artikolu 1326 subinciz 1 jipprovdi illi atti li jehtiegu l-kunsens taz-zewg partijiet mizzewwga izda li jitwettqu minn parti wahda minghajr il-kunsens tal-parti l-ohra jistghu jkunu <u>annullati fuq it-talba tal-parti l-ahhar msemmija</u> meta l-atti jkunu fost dawk indikati f'dak l-inciz. Is-subinciz 2 tal-istess artikolu imbaghad jipprovdi illi kull <u>azzjoni ghall-annullament</u> tista' tittiehed <u>biss</u> mill-parti li kien mehtieg il-kunsens taghha u fi zmien perentorju ta' tlett snin skond kif f'dak is-subinciz stabbilit. Dak l-artikolu imbaghad jipprovdi ghad-diversi eventwalitajiet partikolari fir-rigward ta' l-impunjazzjoni jew ratifika ta' atti mwettqa minghajr il-kunsens mehtieg ta' wiehed mill-konjugi.

3. Ovvjament mhux il-kompitu ta' din il-Qorti f'dan l-istadju illi tikkummenta fuq l-applikabbilita' ta' din id-disposizzjoni ghall-fatti taht ezami jew jekk kienitx jew le sostenibbli t-talba ta' mart il-konvenut li titlob dikjarazzjoni li l-iskrittura impunjata kienet nulla u bla effett fil-ligi

minhabba n-nuqqas tal-kunsens taghha. Dak il-mertu kellu jigi epurat u deciz fl-azzjoni minnha tentata skond kif espressament tiddisponi l-ligi ghall-mertu simili. Infatti kif jidher car minn dak li appena gie citat, l-iskrittura ma kienitx per se nulla. Kienet pero' annullabbli. Kienet annullabbli per via di azione u biss jekk din tkun promossa mill-parti li l-kunsens taghha ma jkunx gie ottenut fuq l-iskrittura u jekk jigu sodisfatti certi determinati rekwiziti. Zgur allura ma setghatx tigi l-iskrittura annullata per via di eccezzione mhux biss l-iskorta tal-gurisprudenza mertu simili imma wkoll ghaliex il-ligi espressament kienet timponi li dan seta' jsir biss per via di azione. Certament ukoll ma kienx konsentit ghall-konjugi li jiffirma l-ftehim illi hu stess javanza eccezzjoni ta' nullita' tal-att li fih hu kontraent.

4. Lanqas jista' jkun hemm dubbju illi d-determinazzjoni tat-talba fil-kawza istitwita minn mart il-konvenut u li minhabba fiha intalbet is-sorpasessjoni jkun direttament jinfluwixxi fuq il-mertu tal-prezenti istanza. Dan ghaliex it-talba attrici kif proposta fil-prezenti istanza u kienet tistrieh esklussivament fuq il-validita' tal-ftehim bejnu u bejn il-konvenut u tal-iskrittura privata li tinkorpora tali ftehim. Ftehim li kellu wkoll jigi konsidrat mill-ottika tal-possibbilita' li kien jikkwalifika bhala transazzjoni ghall-finijiet u effetti tal-ligi u anke dan seta' jkollu rifless mhux zghir fil-kuntest ta' htiega tal-intervent u l-kunsens ta' mart il-konvenut. Mertu dan li kellu jigi epurat u deciz fl-kawza l-ohra.

Fir-rigward ghat-talba ghas-soprasessjoni, din il-Qorti hekk irriteniet :- “Din il-Qorti fil-kawza Giovanna Cardona vs Carmelo Pisani (Volum XLI.i.507) irriferiet ghas-soprasessjoni bhala rimedju straordinarju li l-Qorti ghandha tirrikorri ghalih biss meta hu mehtieg fl-interess tal-amministrazzjoni tal-gustizzja x’hin tinqala’ xi kwistjoni delikata u gdida li d-decizjoni taghha tinfluwixxi sostanzjalment fuq l-ezitu tal-kawza u fl-istess hin ma tistax tigi ezaminata fl-istess kawza jew minhabba n-natura guridika taghha ma jkunx konvenjenti li tigi ezaminata u deciza hlief f’kawza ohra separata li tkun trid tigi proposta separatament” (Carmel Mallia et vs Andrew Bezzina et, deciza minn din il-Qorti fit-22 ta’ Mejju 1989).

Gie wkoll deciz illi “s-soprasessjoni kif hu risaput hija provvediment ordinarju rimess ghad-diskrezzjoni tal-gudikant skond ic-cirkostanzi partikolari u specjali ta’ kull kaz” (Dr. Leslie Grech nomine vs Dr. Emanuel Buttigieg et nomine, deciza minn din il-Qorti fis-26 ta’ Marzu 1984). Dan hu fil-fehma ta’ din il-Qorti wiehed minn dawn il-kazijiet fejn is-soprasessjoni hi mhux biss indikata imma mehtiega fl-interess tal-gusta amministrazzjoni tal-gustizzja. Mill-banda l-ohra din il-Qorti biex tassigura wkoll l-ekonomija tal-gudizzju tqis illi ghandha tissorprasjedi f’dan l-istadju minghajr il-htiega li tirrimetti l-atti quddiem l-ewwel Qorti. Dan sakemm tigi deciza l-kawza l-ohra fl-ismijiet Maria Annunziata sive Nancy Debattista vs Joseph Debattista et, (Citazz. Numru 1827/95) mill-Prim’Awla tal-Qorti Civili, b’dan li tirriserva li tikkonsidra ulterjorment

il-mertu ta' dan l-appell fid-dawl ta' dik id-decizjoni. F'kaz illi imbaghad isir appell minn dik is-sentenza, l-Qorti tirrizerva wkoll li titratta z-zewg appelli flimkien biex il-mertu kollu jigi sewwa ventilat u finalment deciz.

Ghal dawn il-motivi, il-Qorti tilqa' l-aggravju tal-appellanti fir-rigward tad-digriet tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili tal-24 ta' Jannar 1996, li bih cahdet it-talba ghas-soprasessjoni. Tiddeciedi li hemm lok li din il-Qorti f'dan l-istadju tissoprasjedi u hekk qed taghmel sakemm qed tigi deciza mill-ewwel Qorti diversament preseduta l-kawza l-ohra Citazz. Numru 1827/95 FGC appena citata. L-appell qed jigi mholli sine die riappuntabbli fuq talba ta' xi wahda mill-partijiet wara li tigi deciza fil-mertu din it-tieni kawza. Il-Qorti tiddegreta inoltre illi t-termini proceduralment stabbiliti ghall-fini tad-deserzjoni tal-kawzi ma kellhomx jiddekorru. Spejjez rizervati ghall-gudizzju finali.

Dep/Reg

mg